

Evaluering af den mundtlige gruppeprøve

Af Klaus Fink

Læringskonsulent i Undervisningsministeriet, e-mail: klaus.fink@skolekom.dk

Her i tidsskriftet kan man i artiklen om PISA-rapporten læse, at fraværet af den mundtlige prøve i syv år fra 2006 kan være en mulig del af forklaringen på faldet i elevpræstationerne i matematik, sådan som PISA-undersøgelsen viser. Om det er rigtigt, vil kunne konstateres i PISA 2015 eller senere, når nu den mundtlige prøve er genindført. Vi har haft et stort ønske om at få evalueret det første år med en mundtlig gruppeprøve, der skal vurdere elevernes besiddelse af matematiske kompetencer. Danmarks Evalueringsinstitut har offentliggjort deres rapport [<http://www.eva.dk/projekter/2013/evaluering-af-ny-mundtlig-gruppeprøve-i-matematik>]. Den adskiller sig fra andre lignende rapporter ved – ud over teksten – at rumme 19 videoklip fra mundtlige prøveforløb. Dem (samt 21 flere) kan man få tilladelse til at bruge i fx fagteamet ved henvendelse til fap@ktst.dk og angive formålet med at bruge et eller flere videoklip. Denne artikel gennemgår de vigtigste konklusioner, EVA har draget ud fra de 71 beskikkede censorer, der har deltaget i undersøgelsen samt fra de videooptagelser og interviews, der er indsamlet fra prøveforløb i tre klasser. Desuden indgår en indsamling af tekst-opgivelser og prøveoplæg, som jeg har modtaget fra de beskikkede censorer.

Generelt har prøven fået en positiv modtagelse, hvilket både fremgår af meldinger fra mange lærere, jeg har været i kontakt med, og fra EVA-rapporten. Hovedparten af de beskikkede censorer vurderer, at prøveformen er velegnet til at prøve elever på forskellige faglige niveauer i de matematiske kompetencer. Ligeledes vurderer hovedparten af censorerne, at prøveformen sikrer, at alle elever får en bedømmelse, der er uafhængig af, hvem der bedømmer. Men det er år et med en ny prøve, så selvfølgelig er der noget, der er udfordrende og kræver opmærksomhed i de

kommande år fra både læreres og censorers side. Tomas Højgaard, lektor DPU, der har været med til at fremstille EVA-rapporten, har stået for de mange videooptagelser og udvalgt velegnede klip til at blive klogere af. Han har udarbejdet en model af et mundtligt prøveforløb, som han bl.a. præsenterede på Danmarks Matematiklærerforenings sidst afholdte konference om den mundtlige prøve:

EN MODEL AF ET MUNDTLIGT PRØVEFORLØB

- *Karakteristik* af hvilke mål man evaluerer i forhold til i prøvesituationen
 - Fx kompetencemål, arbejds måder, begrebsforståelse eller færdigheder
- *Sammenhængen* prøven foregår i
 - Relationen til undervisningen
 - De formmæssige rammer
- *Tiltag* man sætter i værk for at hjælpe eleverne med at realisere målene
 - Udlevering af prøveoplæg
 - Rammer man opstiller for elevernes arbejde
 - Handlinger man foretager for at facilitere arbejdsprocessen
- *Identifikation* af i hvilket omfang hvert mål nås af hver elev
 - Beskrivelse af karakteristika ved og tegn på de forskellige prøvemål
- *Bedømmelse* af det identificerede
 - Portrættering af målopfyldelsen og evt. omsætning heraf til en karakter

Denne model danner til dels udgangspunkt for de følgende betragtninger, som især stammer fra EVA-rapporten.

Tekstopgivelser

Dette indgik ikke i EVA's evaluering, men jeg har gennemgået alle de tekstopgivelser (og prøveoplæg), som

censorerne har indsendt. I mere end halvdelen af de ca. 160 tekstopgaver var der mangler i forhold til kravene. Jeg vil bede alle lærere, der skal skrive tekstopgaver til maj, om at læse prøvevejledningen grundigt. Der kan også findes hjælp til dette arbejde i 'Folkeskolens Afgangsprøver 2013' fra Forlaget Matematik. Tekstopgaverne skal give censor information om, hvilken klasse der skal til prøve, og hvilken undervisning de har fået. Derfor er det ikke helt ligegyldigt, hvad man skriver. Det skal ikke være en længere redegørelse, men en kort og præcis tekst om nogle vigtige forhold.

Prøveoplæg

Censorerne er i overvejende grad enige i, at prøveoplæggene understøttede elevernes fokusering på udvalgte matematiske kompetencer.

Gennemgang af prøveoplæg indsamlet af censorerne viser, at der endnu er prøveoplæg uden en problemstilling. Censorerne var mere enige i, at prøveoplæggene understøttede elevernes fokusering på matematikfaglige arbejds måder end i, at de fokuserede på de matematiske kompetencer. Et andet problem, som flere censorer pegede på, var, at nogle problemstillinger virkede så snævre eller lukkede, at især de dygtige elever manglede faglige udfordringer. Der skal fortsat arbejdes med, at problemstillingerne lægger op til, at eleverne viser deres matematiske kompetencer og ikke så meget deres færdigheder i at løse opgaver.

Flere censorer gav udtryk for, at det er svært at fremstille prøveoplæg, der rummer passende udfordringer til både fagligt svage og fagligt stærke elever. Dette vil jeg foreslå, at læreren afhjælper ved at fremstille standby sheets, der kan udleveres til udvalgte elevgrupper, som fx har brug for hjælp til at komme i gang med en problemstilling gennem en række forslag til arbejdet. Det kan også være faglige udfordringer til de stærke elever, vel at mærke inden for prøveoplæggets problemstillinger.

I cirka hvert tredje prøveoplæg har læreren ikke beskrevet, hvilke af de matematiske kompetencer, der knyttede sig til det enkelte prøveoplæg, enten i selve prøveoplægget, så eleven vidste, hvad der blev prøvet i, eller i et brev til censor, hvis eleverne fx ikke kender navnene på de matematiske kompetencer. I en anden tredjedel af prøveoplæggene var dette i orden.

Der har også vist sig at være en vis usikkerhed omkring antallet af problemstillinger, og om eleverne skal arbejde med dem alle, eller selv kan vælge frit. Jeg vil her slå nogle af de grundlæggende regler fast:

- Det enkelte prøveoplæg skal ikke omkring alt i Fælles Mål
- Det skal være en eller flere problemstillinger, som eleverne skal arbejde med alle sammen. Derfor er erfaringen, at to til tre problemstillinger fungerer, men ikke flere
- Der må i problemstillingerne i de enkelte prøveop-

læg gerne lægges op til at arbejde med forskellige faglige områder

Der skal i de kommende år gerne arbejdes med at forbedre prøveoplæggene. Det er et passende arbejde i et fagteam, så ingen lærer lades alene tilbage. Nogle af de forlagsproducerede prøveoplæg trænger nok også til en løbende revision, efterhånden som erfaringerne med brugen af dem opsamles.

Prøveafviklingen

Helt overordnet finder alle parter, at den mundtlige gruppeprøve er en behagelig og afslappende prøveform på trods af en vis nervøsitet hos mange elever. Der er i EVA-rapporten særlig mange videoklip, der viser dialogen mellem elever og først og fremmest eksaminator. De er meget fine som oplæg til en diskussion i fagteamet om denne meget væsentlige del af prøven. Generelt er censorerne enige i, at dialogen med eleverne støtter både de fagligt stærke og de fagligt svage. Lidt overraskende for mig peger flere af censorerne og videoklippene dog på, at eksaminator kan komme til at fylde for meget med mange spørgsmål i hurtig rækkefølge. Men på den anden side viser en del forskning også, at læreren har en meget stor del af taletiden i undervisningen, hvilket kan gå ud over elevernes egen tænkning.

I rapporten er der også enkelte udsagn om, at en censor kan komme til at sige for meget under prøven. Ifølge reglerne kan censor stille uddybende spørgsmål, hvilket betyder, at det skal ske efter at eksaminator er færdig med sin dialog med eleverne. Men i mange prøvesituationer kan det være fint, at censor indgår i dialogen med eleverne. Som censor skal man dog aftale det med eksaminator inden prøven.

Censorerne er stort set enige i, at gruppestørrelser på to elever fungerer bedst for de fleste elever. Det diskuteres, om hvor meget samarbejdet skal udgøre. Min egen erfaring er, at der er to hovedformer for fagligt samarbejde, der begge fungerer udmærket. Den ene, hvor de to elever arbejder sammen hele tiden, og den anden, hvor de efter diskussion fordeler arbejdet mellem sig og først efterfølgende diskuterer fremgangsmåder og resultater.

Bedømmelsen

Generelt mener censorerne og de interviewede lærere, at de var i stand til at give en sikker bedømmelse af eleverne. Både eksaminator og censor skal kunne dokumentere deres bedømmelse med noter fra prøveforløbet. Hertil kan det være en hjælp med et vurderingsark som det, der er gengivet i rapporten og også er optrykt i 'Folkeskolens Afgangsprøver 2013'.

Fokus på faglige kompetencemål

Kun ca. hver tredje censor var enig i, at dialogen med eleverne afspejlede, at der var fokus på de matema-

tiske kompetencer. Det kan ifølge undersøgelsen hænge sammen med to forhold: Lærerens egen forståelse af de matematiske kompetencer, og om de har indgået i den daglige undervisning. Kun lidt over halvdelen af censorerne vurderede, at eksaminator havde en god forståelse af de matematiske kompetencer. Under halvdelen vurderer ud fra prøvesituationen, at der havde været fokus på de matematiske kompetencer i den forudgående undervisning.

Der er forskellige tilgange til brugen af kompetencemål: Eksplicit eller implicit styring af prøven ved hjælp af faglige kompetencemål, samt styring uden sigte på kompetencemål. Der er i rapporten videoeksempler på alle tre tilgange, som kan give fagteamet en god indsigt i brug af kompetencemål. Netop dette bliver en central del af reformen med de nye mål, der bliver læringsmål og kompetencemål i alle fag.

Jeg repeterer Folkeskolelovens § 18. Stk. 3. 'I de fag, hvor der er prøver, ... skal undervisningens indhold desuden fastlægges således, at kravene i de enkelte fag ved prøverne kan opfyldes.'

Opmærksomhedspunkter

I forbindelse med evalueringen er der registreret forskellige forhold, hvor der hersker forskellige opfattelser og/eller forskellig praksis. Følgende punkter kan ifølge EVA være værd at yde opmærksomhed fremover.

- Der kan være udfordringer forbundet med udvæl-

gelse og tilpasning af prøveoplæg til forskellige elevtyper, og et opmærksomhedspunkt i den forbindelse er læsemængden til og struktureringen af hver opgave. Desuden er der forskellige opfattelser af, om alle opgaver i et opgavesæt skal løses, eller om dette ikke er et mål i sig selv.

- Evalueringen viser, at censorerne i høj grad vurderer, at de og eksaminator er i stand til på et dokumenteret grundlag at give en uafhængig bedømmelse af eleverne. Men samtidig peger den kvalitative del af undersøgelsen på, at der kan være brug for et enkelt og formaliseret værktøj, som censor og eksaminator kan benytte til at sikre en uafhængig bedømmelse med fokus på kompetencemål.

- Hvad angår dialogen med eleverne, peger evalueringen på, at det kan være en udfordring for eksaminator og censor undervejs at dosere mængden af kommunikation med eleverne, og at dette kan have indflydelse på elevernes resultat.

Jeg vil tilføje: Der skal være opmærksomhed rettet mod implementeringen af de nye kompetencemål i undervisningen. Og det skal afspejles i såvel prøveoplæg som prøveforløb.

De netop ansatte læringskonsulenter vil kunne bidrage til dette med råd og vejledning om brug af lærings- og kompetencemål i planlægning og gennemførelse af undervisningen.

PENGEUGE 2014

Vær med i Danmarks første Pengeuge 10.-14. marts 2014

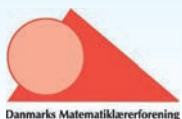
Alt for mange børn og unge ender som dårlige betalere, fordi de ikke kender til helt basale begreber som rente, lån og budgetter.

Danmarks første Pengeuge er en ny, landsdækkende indsats, der skal lære vores børn og unge de færdigheder, de har brug for, når de skal styre deres egen økonomi.

På www.pengeuge.dk kan man fra 1. marts hente undervisningsmateriale, der kan anvendes til at undervise om privatøkonomi under Pengeuge 2014. Materialet er frit tilgængeligt for alle, der ønsker at undervise 7. og 8. klasser under Pengeuge 2014.

Finansrådet arrangerer Pengeuge 2014. Forbrugerrådet, Finansforbundet og Danmarks Matematiklærerforening støtter formålet.

Det er Danmarks Matematiklærerforening, der har udarbejdet undervisningsmaterialet for Finansrådet, og materialet lever op til de officielle krav, der stilles til undervisning i privatøkonomi i grundskolen.

Hent materialet til Pengeuge 2014 fra 1. marts på www.pengeuge.dk

Matematik med glæde
DKmat.dk